

Tieteen termitalkoisiin!

■ Auli Hakulinen, Lea Laitinen ja Pirkko Nuolijärvi

Viime kuukausina on eri tahoilla keskusteltu tutkimuksen kansallisten ehtojen ja tieteen kansainvälisyyden suhteesta. Erityisesti kielitieteilijöiden piireissä keskustelua on herättänyt akatemiaprofessori Howy Jacobsin *Acatiimi*-lehden numerossa 4/2010 ilmestynyt puheenvuoro. Menestyäkseen ja taatakseen opetusministeriön rahoituksen yliopistojen olisi Jacobsin mukaan myytävä maksaville ulkomaisille asiakkaille opetustaan ja tutkimustaan. Tähän tarkoitukseen sopisi vain englanninkielinen palvelu, myös yliopistojen hallinnossa.

Kun keskustellaan tutkimuksen kansainvälistämisestä, on kuitenkin samalla pidettävä mielessä, että Suomen yliopistot kouluttavat asiantuntijoita sellaisen yhteiskunnan palvelukseen, jonka kansalliskielet perustuslain ja kielilain mukaan ovat suomi ja ruotsi. Kansalaisilla on oikeus saada palveluja kansalliskielillä. Yliopistojen kolmas tehtävä samoin kuin tutkimuslaitosten yhteiskuntaa palvelevat tehtävät edellyttävät niin ikään, että tutkimustulokset ovat saatavissa yhteiskunnan toimintaa ylläpitävillä kielillä. Uuden yliopistolain mukaan yli-

opistojen opetus- ja tutkintokielet ovat suomi ja ruotsi. Niiden lisäksi – ei siis sijasta – yliopistot voivat päättää muun kielen käyttämisestä opetuksessa ja tutkinnoissa.

Englannin ja kansalliskielten välinen jyrkkä vastakkainasettelu on käymässä oikeastaan vanhanaikaiseksi, sitä mukaa kuin kehittyvä kieliteknologia luo perustan monikieliselle kansainväliselle tietoyhteiskunnalle.

Tieteellisiä seuroja Suomessa alettiin perustaa 1800-luvun jälkipuoliskolta lähtien, jotta voitaisiin harjoittaa tiedettä suomeksi ja ruotsiksi. Jo sitä ennen alkoi eri aloilla mittava tutkimuskirjallisuuden ja oppikirjojen kääntäminen sekä omakielisen terminologian kehittäminen yksilö- ja talkootyönä. Kun tieteenalat ovat 1900-luvun loppupuolelta lähtien nopeasti eriytyneet ja uusia tieteenaloja on syntynyt, termityö on saanut lisähaasteita. Monissa seuroissa on todettu tarvetta tieteidenväliseen yhteistyöhön termien yhtenäistämiseksi ja ajantasaistamiseksi. Tässä suhteessa tutkimusalojen välillä on suuria eroja.

Kielipoliittisessa ohjelmassa *Suomen kielen tulevaisuus* (2009) suositettiin eri tieteenaloilla

tehdyn suomenkielisen termityön systemaattista kartoitusta. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) hallitus on päättänyt ehdotuksestamme ottaa tieteen suomenkielisiä termejä koskevan hankkeen vuoden 2011 toimintasuunnitelmaansa, joka esitetään valtuuskunnan syyskokoukselle 4. lokakuuta.

Hanketta pohjustamaan tarvitaan tietoa nykytilanteesta. TSV järjestää tulevan lukuvuoden aikana tieteellisille seuroille kyselyn, jossa tiedustellaan ensiksikin, miten eri tieteenaloilla on kehitetty ja kehitetään termistöä, missä sitä säilytetään ja ylläpidetään. Toiseksi selvitetään, onko jäsenseuroilla ylipäänsä tällaista toimintaa tai halua sellaisen käynnistämiseen, jos siihen saadaan varoja ja tekniset edellytykset.

Kyselyn jälkeen on tarkoitus järjestää seminaari, jossa esitellään sen tulokset ja kuullaan suomenkielistä terminologiaa aktiivisesti kehittäneiden seurojen (esimerkiksi Duodecim ja Birdlifen) sekä Sanastokeskus TSK:n asiantuntijoiden kokemuksia termistötyöstä. Tältä pohjalta keskustellaan eri tieteenalat kattavan termipankin perustamisesta. Varsinaisena päämääränä on siis hanke, joka johtaisi yhteisen termipankin luomiseen ja ylläpitoon. Sitä varten etsitään rahoitusta eri säätiöiltä.

Tieteellisten seurain valtuuskunta on hyvällä asialla. Hanke tarjoaisi tieteellisille seuroille mahdollisuuden jäsentää nykytilannetta ja kartoittaa terminologisia ongelmiaan. Tämä on myös yksi konkreettinen tapa kehittää suomalaisen tutkimuksen selviytymisstrategioita kansainvälisten ja kansallisten odotusten ristipaineessa.

Kirjoittajat ovat suomen kielen kielipoliittisen toimintaohjelman kirjoittajia ja professoreita.

Tavataan Tieteiden talossa!

Edullinen
kokouspaikka
keskellä kaupunkia

Tiloja 18–135 hengelle

Ajanmukaiset AV-laitteet,
verkkoyhteys sekä
vahtimestarin palvelut
sisältyvät hintoihimme

Kokoustarjoilut
Tiedekahvilasta

Pyydä tarjous
tilaisuudellesi
jo tänään!

Tieteiden talo
Kirkkokatu 6,
00170 Helsinki